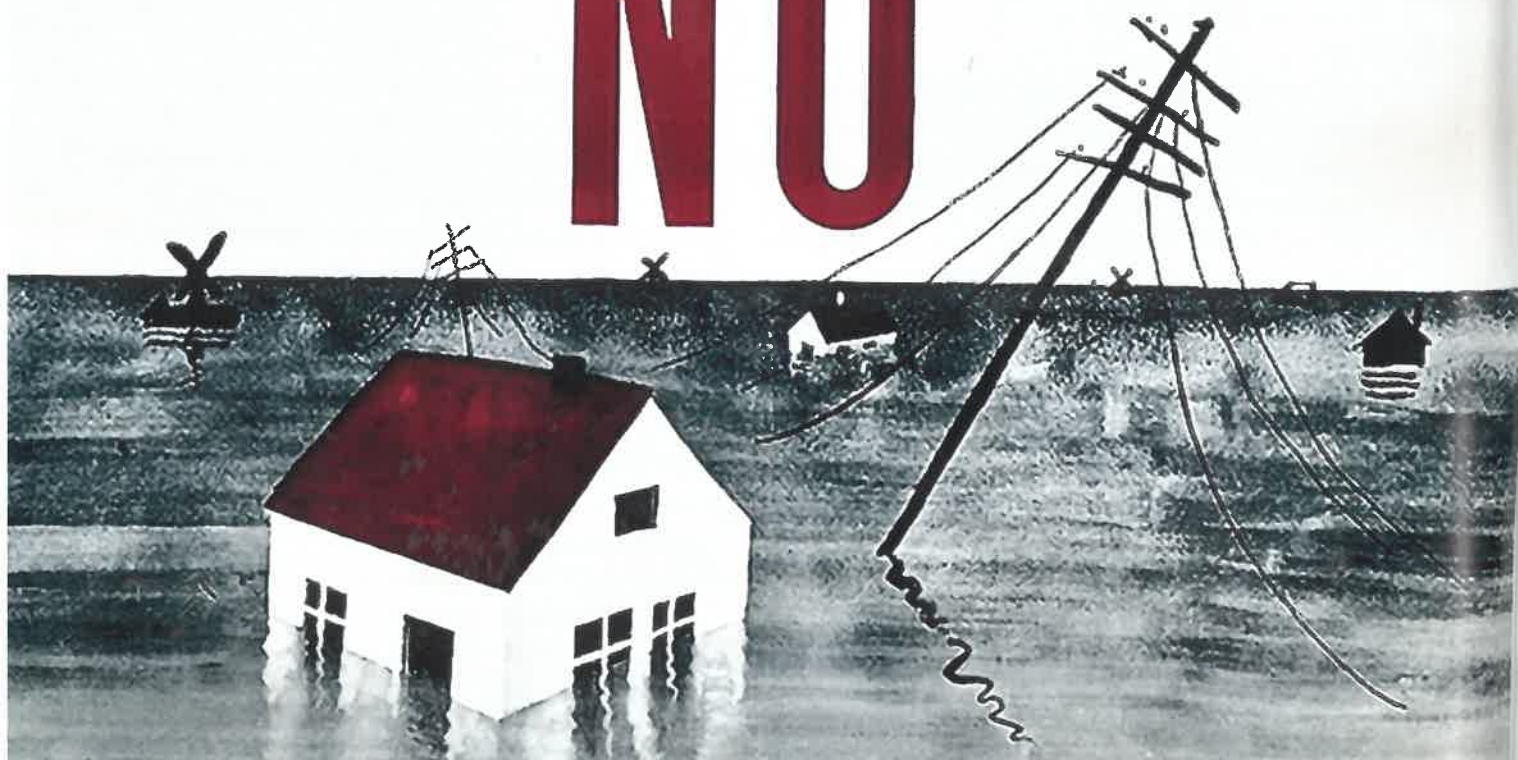

HJÆLP HOLLAND NU

HOLLANDS-HJÆLPEN

FREDERICIAGADE 18, KØBENHAVN K
TELEFONER: CENTRAL 9311 OG 9312

Deense hulpacties tijdens de watersnoodramp

Na de Watersnoodramp van 1953 schoten landen over de hele wereld te hulp. Van Japan tot Turkije, van Amerika tot Zweden: overal kwamen burgers in actie om goederen en geld in te zamelen voor de slachtoffers van de overstroming in Zuidwest-Nederland. Een land sprong eruit: Denemarken. Bij de Deense donateurs en hulpverleners speelden persoonlijke motieven, gevoelens van verwantschap en diplomatieke vriendschapsbanden een belangrijke rol.

LOTTE JENSEN

Na de Watersnoodramp, die zich in de nacht van zaterdag 31 januari op zondag 1 februari 1953 voltrok, kwam de hulpverlening snel op gang. Honderden militairen en medewerkers van het Rode Kruis reisden op zondag al af naar het rampgebied. Ook duizenden vrijwilligers boden hun diensten aan bij reddings- en herstelwerkzaamheden en bij de opvang van de getroffen.

Daarnaast werd er een enorme hoeveelheid geld en goederen ingezameld. In Nederland was de actie 'Beurzen open, dijken dicht' een groot succes. Elke zaterdagavond zonden de gezamenlijke omroepen een programma uit waarin bedrijven en particulieren konden vertellen hoeveel ze hadden geschonken. Bekende artiesten, onder wie Jules de Corte, deden mee. Hij actualiseerde wekelijks de tekst van zijn benefietlied en benadrukte de saamhorigheid in het land: 'Het leeft in alle oorden, Van Dokkum tot Maastricht, van hier tot Hindeloopen, beurzen open, dijken dicht'. De eindstand van deze actie bedroeg ruim 5,2 miljoen gulden.¹

Minstens zo indrukwekkend was de hulp die los kwam in het buitenland. Dankzij de wereldwijde media-aandacht kwam er een ongekennde liefdadigheid los. Vrachtwagens uit heel Europa, volgeladen met kleding, keukengerei, dekens, bouwmaterialen en laarzen, reden af en aan naar het rampgebied. Griekenland doneerde krenten en citroenen. Zweden

en Noorwegen schonken bontmantels. Duitsland stuurde een geheel uitgeruste ziekenwagen. Op de ambassade in Washington leverden mensen stofzuigers, koelmachines, tandpasta en sigaretten af. Vanuit Australië werden de ingezamelde goederen gratis verscheept met de Holland-Australië-lijn.² Het was alsof de gehele wereld hielp, aldus een lokale verslaggever.³

Deense vrijgevigheid

Eén land sprong eruit: Denemarken. Volgens het Algemeen Dagblad doneerden de Denen, gemeten naar bevolkingsdichtheid en economisch vermogen, het meeste van alle landen ter wereld.⁴ Ook andere kranten schreven over de uitzonderlijk grote Deense hulpvaardigheid. 'In Denemarken heeft men nog nooit zoveel ingezameld voor een bevriend land', wist het Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJsselmonde te melden.⁵

De Deense campagne werd 'Hollands-Hjaelpen' genoemd. Deze naam was al eerder gebruikt in jaren 1945-1950, toen hulpbehoevende Nederlandse kinderen in Deense gezinnen werden opgevangen. In 1953 kwamen de Deense burgers opnieuw in actie. Via oproepen in de landelijke en plaatselijke media werden burgers aangemoedigd bij te dragen, van jong tot oud. De kranten publiceerden intekenlijsten en op de radio werden verzoekprogramma's gemaakt, waarbij ieder verzoek een klein bedrag kostte. Er werden speciale postzegels uitgegeven met een toeslag

Deens affiche: Help Holland nu.

Solidariteitszegel Denemarken.

van tien øre (cent) ten behoeve van de slachtoffers. In Kopenhagen gingen honderden kinderen karweitjes doen tegen een kleine vergoeding. In een lange colonne reden schoolkinderen kruiwagens naar het station van Kopenhagen ten behoeve van de geteisterde gebieden. In Esbjerg en Århus reden de hele dag door vrachtwagens om spullen op te halen. In het kleine plaatsje Varde in West-Jutland gingen muzikanten de straat op om geld op te halen. Het leek alsof heel Denemarken in beweging kwam: 'Kinderen plunderden hun spaarpotten en oude moedertjes kwamen met een warm wollen hemd aanzetten'.⁶

Op 17 februari werd de actie 'Hollands-Hjaelpen' officieel gesloten. Er was ruim 40 miljoen Deense kronen binnengekomen, waarvan 38 miljoen in de vorm van kledingstukken en twee miljoen contant (omgerekend naar guldens: respectievelijk 25 en 1,25 miljoen gulden). Er waren zoveel kledingstukken gedoneerd dat dit voldoende was om '150.000 Nederlanders van top tot teen nieuw in de kleren' te steken, aldus een journalist van het *Algemeen Dagblad*.⁷

Dat de hulpactie zo'n succes werd had onder meer te maken met de strakke coördinatie. Het Rode Kruis opende in heel Denemarken centra waar burgers goederen konden afgeven. Alleen al in Kopenhagen waren er tweehonderd inzamelingspunten. Daarnaast

kwam er een landelijke campagne op gang. Met behulp van posters werden de Denen aangemoedigd te doneren op giro 154 ten name van het Rode Kruis. Een afbeelding toonde een golf in de vorm van een hand die een molen dreigt op te slokken. Op een andere poster was een huis onder water met een geknakte zendmast te zien. Met de landelijke organisatie zat het dus wel goed, maar wat bewoog de Denen om zo massaal in actie te komen voor de getroffen Nederlanders?

Motieven om te helpen

Wie de Deense en Nederlandse kranten van die tijd doorbladert, komt globaal drie typen verklaringen tegen: persoonlijke motieven, een algemeen gevoel van verwantschap tussen beide volkeren en diplomatieke overwegingen. Ten eerste hadden sommige mensen persoonlijke redenen om te doneren. Dat gold bijvoorbeeld voor de dertigjarige zakenman Eric Kopp, die directeur van een textiel- en schoenenzaak in Kopenhagen was. Hij schonk duizend paar rubberen lieslaarzen aan Nederland, die hij een paar weken eerder voor zijn zaak had besteld. De ene helft van de lading werd per vliegtuig vanaf Kastrup vervoerd, de andere helft ging hij samen met een vriend zelf brengen met een kleine vrachtwagen. Aan een verslaggever vertelde hij dat hij in zijn hart een warm plekje voor Nederland had, omdat enkele van zijn beste vrienden er woonden.⁸

Een (niet bij naam genoemde) vrouw had eveneens persoonlijke redenen om te willen helpen. Ze legde een deken op een inzamelingswagen toen deze door de hoofdstraat van Esbjerg reed met een briefje erop: 'Deze deken is mij in een concentratiekamp gegeven door een barmhartige Nederlander. Nu keert de deken terug naar zijn vaderland om een Nederlander in nood te verwarmen, zoals de deken eens mij zijn warmte gaf'.⁹ Deze emotionele boodschap laat zien dat deze vrouw de behoefte voelde iets te terug te doen, nu de Nederlanders hulp nodig hadden.

Een tweede motief dat veel in de kranten wordt genoemd, is het gevoel van verbondenheid tussen het Deense en Nederlandse volk. Een journalist van de *Leeuwarder Courant* schreef dat de Deense bevolking 'naar aard en karakter veel met de Nederlandse gemeen heeft' en dat zij het bericht van de ramp 'bijna als een persoonlijke slag' hadden ervaren.¹⁰ Het *Algemeen Dagblad* kopte: 'Dit deden

de Denen voor ons. Hulp die geen fraze was'. De diepe verbondenheid tussen beide volkeren, zo stelde de auteur in kwestie, was geen beleefdheidsfrase, maar een 'levende werkelijkheid'.¹¹ De 29-jarige Deense hulpverlener Albert Hansen sprak in een interview met het socialistische dagblad *Het vrije volk* van gevoelens van liefde en respect voor de Nederlandse bevolking: 'Wij doen het graag [...] want wij houden van Holland en we hebben respect voor de Hollanders'. Hij hoopte dat deze ramp de eenwording van Europa zou bespoedigen: 'Misschien zijn die veertienhonderd Hollanders niet voor niets gestorven, maar betaalden zij met hun levens voor een snellere, éénwording van Europa. Het besef, dat we bij elkander behoren, is in ieder geval hierdoor sterker geworden'.¹²

Dat gevoel van onderlinge verbondenheid leidde tot bijzondere evenementen. In Esbjerg werd een groot benefietconcert in het 'Paladshotel' georganiseerd waaraan maar liefst 125 personen deelnamen. Dat de bewoners er massaal op af kwamen bewees volgens de journalist van *Vestjyden* hoe groot de sympathie van de Denen voor de Nederlanders was. De activiteit droeg volgens hem bij aan het verdiepen van de vriendschap tussen beide volkeren ('venskabet mellem det Danske og Hollandske folk').¹³ Er waren ook gezelschappen die op reis gingen naar Nederland. Zo vertrokken leden van een volksdansvereniging met een busje vanuit Jutland om in Nederland optredens te verzorgen.¹⁴ Het nationale Deense voetbalelftal reisde af naar Rotterdam om daar op 7 maart een benefietwedstrijd te spelen. In een uitverkochte Kuip wonnen de Denen

met 2-1 van de Nederlanders. De KNVB nodigde de Deense spelers daarna uit voor een rondvlucht over het rampgebied.¹⁵

Naast persoonlijke motieven en gevoelens van verwantschap speelden ook diplomatieke banden een rol. Zo hielp de Nederlandse consul in Esbjerg mee bij een spontane inzamelingsactie van kleding. In de Deense krant, *Dagbladet Vestkysten*, werd de actie paginagroot beschreven.¹⁶ De Deense regering besloot een complete transportcolonne naar Nederland te sturen. Vijfendertig soldaten van de Deense Bescherming Burgerbevolking (Civil Forsvar) reden met zeventien vrachtwagens, gevuld met veertig ton aan hulpgoederen, naar Nederland. Het doel was daar te assisteren bij de goederentransporten tussen Schiphol en Rotterdam. Op 8 februari kwamen ze aan en op 23 februari namen ze afscheid. Ze werden op het Malieveld te Den Haag officieel bedankt voor hun inzet door de directeur van het Nederlandse Rode Kruis G.M. Verspijk en de chef van de afdeling algemene zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken, E.O. baron van Boetzelaer. Bij dit afscheid werden hartverwarmende woorden gesproken. De sectieleider Knut Nielsen zei:

*Wij komen uit een klein land, maar we voelen voor U als voor broeders en zusters. Als we weer thuis zijn dan zullen we onze landgenoten vertellen dat het Nederlandse volk een vriendelijke volk is. We wensen U veel succes met de wederopbouw van Uw land.*¹⁷

Daarna nam Van Boetzelaer het woord. Hij benadrukte dat de Deense hulp van grote waarde was

Inzameling van hulpgoederen in Aabenraa, februari 1953.

geweest: 'We weten dat de Denen een goed volk zijn, maar nu hebben we er de bewijzen van. De ramp is geen ogenblik uit onze gedachten. Uw hulp zullen we nooit vergeten.'¹⁸ Eenmaal weer terug in Denemarken werden ze verwelkomd door vertegenwoordigers van het Rode Kruis en enkele gezagsdragers. Colonnechef Kai Eilskov Jensen bedankte iedere soldaat persoonlijk voor zijn inzet en nam het bevel van de troepen weer op zich.

Zowel in de Nederlandse als Deense kranten werd uitgebreid gerapporteerd over de inzet van de Deense militairen. *Randers Dablad* schreef bijvoorbeeld dat de Deense manschappen 'heel populair' waren in Nederland. Overal waar ze kwamen wilden de Nederlanders hen bedanken. Ze werden begroet met applaus en luid hoerageroep. Deze hartelijkheid, zo merkte verslaggever Elmo Mikkelsen op, was veel dieper geworteld.¹⁹ Ook in de lokale Jutse krant *Thisted Amtssavis* verschenen verschillende reportages, inclusief een grote foto van het moment waarop de Deense soldaten voor hun inzet door Nederlandse gezagsdragers worden bedankt op het Malieveld. Ze staan in een lange rij opgesteld voor de vrachtwagens vlak voordat ze vertrekken.²⁰

Een andere vorm van diplomatieke vriendschap kwam tot uitdrukking via het koningshuis. Deense kranten schreven over de dankbaarheid die koningin Juliana had uitgesproken over de inzet van de Deense troepen. Twee keer, zo kopte *Thisted Amtssavis*, had de koningin lovend gesproken over deze actie. De lokale krant van Åbenrå, *Hejmdal*, wist te melden dat koningin Juliana via de hofmeesteres haar dankzegging had overgebracht aan de Deense minister in Den Haag.²¹

Drie maanden na de ramp bracht het Nederlandse koningspaar een staatsbezoek aan Denemarken. Duizenden Denen stonden met vlaggetjes de Nederlandse en Deense vorstenparen toe te zwaaien toen ze op het bordes van het stadhuis verschenen. De Watersnoodramp was prominent aanwezig in de berichtgeving en tijdens het staatsbanket verwezen de staatshoofden ernaar. Koning Frederik IX toonde zich onder de indruk van de wijze waarop de Nederlanders de wederopbouw aanpakten en koningin Juliana bedankte de Denen voor hun hulp tijdens de watersnood: 'Wij zijn heel blij uw vriendschap te hebben en onze verhouding komt voort uit het feit, dat we deze vriendschap wederzijds nodig hebben'.²²

De berichtgeving in Deense en Nederlandse kranten maakt duidelijk hoe massaal de Denen in actie kwamen na de Watersnoodramp. Persoonlijke motieven, een meer algemeen gevoel van verwantschap en diplomatieke banden lagen ten grondslag aan de enorme bereidwilligheid de Nederlanders te hulp te schieten. Daarnaast zal het meegespeeld hebben dat veel Denen geraakt waren door het feit dat de Nederlanders zo kort na de Tweede Wereldoorlog opnieuw door een zware ramp werden getroffen.

Een persoonlijke noot

Tot slot nog een persoonlijke noot. De colonnechef van de Deense troepen die naar Nederland reisden, was mijn opa: Kai Eilskov Jensen (1901-1982). Hij ging zelf niet mee, maar begroette de troepen bij hun terugkeer in Haderslev. *Thisted Amtssavis* plaatste een foto van de soldaten op het Malieveld en meldde dat colonnechef Kai Eilskov Jensen het bevel van de troepen weer op zich nam.

Mijn opa is altijd heel trots geweest op de inzet van zijn manschappen. Tot aan zijn dood lag op zijn bureau het knipsel uit de *Thisted Amtssavis*. Mijn oma sprak altijd met grote warmte over de acties die in 1953 van de grond kwamen voor de getroffen Nederlanders. Dat hun zoon, Niels Eilskov Jensen, in 1973 naar Nederland zou emigreren en dat zijn twee dochters in Nederland hun bestaan zouden opbouwen, wisten ze toen natuurlijk niet. Zeventig jaar na de Watersnoodramp maken de vele krantenberichten over de warme vriendschapsband tussen de Denen en Nederlanders ook op mij – een van de twee kleindochters – nog altijd grote indruk. Dat er ook vandaag de dag nog altijd een speciale band tussen de Nederlanders en Denen bestaat, kan ik alleen maar beamen.

Lotte Jensen is hoogleraar Nederlandse literatuur- en cultuurgeschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Ze is geboren in Denemarken en op jonge leeftijd naar Nederland verhuisd. Recent publiceerde ze 'Wij en het water. Een Nederlandse geschiedenis' (De Bezige Bij, 2022). Daarin beschrijft ze de eeuwenlange strijd tegen het water van de Nederlanders. De Watersnoodramp van 1953 loopt als een rode draad door deze geschiedenis heen.

De Deense hulpcolonne neemt op 23 februari 1953 afscheid op het Malieveld in Den Haag.
Foto ANP, Nationaal Archief Den Haag.

Noten

- 1 Voor een beeldverslag van de hulpverlening, zie Kees Slager, Watersnood (Rotterdam 2010), p. 514-547. Over solidariteit na overstromingsrampen door de eeuwen heen, zie Lotte Jensen, Wij en het water. Een Nederlandse geschiedenis (Amsterdam 2022).
- 2 Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJselmonde (11-2-1953).
- 3 Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJselmonde (11-2-1953).
- 4 Algemeen Dagblad (28-2-1953).
- 5 Nieuwsblad voor de Hoeksche Waard en IJselmonde (11-2-1953).
- 6 Algemeen Dagblad (28-2-1953).
- 7 Het Parool (9-3-1953). Voor de opstelling en bewegende beelden, zie: https://eu-football.info/_match.php?id=14356 (geraadpleegd op 7 december 2022).
- 8 Nieuwe Tilburgsche Courant (11-2-1953).
- 9 Leeuwarder Courant (10-2-1953).
- 10 Leeuwarder Courant (10-2-1953).
- 11 Algemeen Dagblad (28-2-1953).
- 12 Het vrije volk: democratisch-socialistisch dagblad (14-2-1953).
- 13 Vestjyden (26-2-1953).
- 14 Zie het fotoarchief van Esbjerg, EBA Medicarkiv: <https://billedarkiv.esbjerg.dk/fotoweb/archives/5001-Billeder-fra-Esbjerg/all/BA62/70263-050-657.tif> (geraadpleegd 8 december 2022).
- 15 Algemeen Handelsblad (17-2-1953), Algemeen Dagblad (28-2-1953) en Nieuwe Tilburgsche Courant (19-2-1953).
- 16 Dagbladet Vestkysten (4-6 februari 1953).
- 17 Haagsche Courant (23-2-1953), p. 6.
- 18 Haagsche Courant (23-2-1953), p. 6.
- 19 Randers Dagblad (16-2-1953), p. 7.
- 20 Thisted Amtsavis (26-2-1953).
- 21 Hejmdal (26-2-1953), p. 7.
- 22 Nieuwsblad van het Noorden (22-5-1953).